

Bod č. Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál na rokovanie Zastupiteľstva
Bratislavského samosprávneho kraja
12. december 2014

Informácia

o možnostiach znižovania energetickej náročnosti v súvislosti s prípravou dokumentu „Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK“

Materiál predkladá:

Ing. Martin Berta, CSc.
podpredseda Bratislavského
samosprávneho kraja

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodová správa
3. Príloha
4. Stanoviská komisií

Zodpovední:

Mgr. Barbora Lukáčová
riaditeľka odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov

Mgr. Ing. Keselý Ján
riaditeľ odboru investičných činností, správy majetku a VO

Spracovatelia:

Mgr. Martin Hakel, BA
vedúci oddelenia stratégie a územného rozvoja

Ing. Peter Vojtko
vedúci oddelenia investičných činností

Ing. arch. Joana Holčíková
referent oddelenia stratégie, územného rozvoja

Návrh uznesenia

UZNESENIE č. / 2014

zo dňa 12.12.2014

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja po prerokovaní materiálu

A. berie na vedomie

informáciu o možnostiach znižovania energetickej náročnosti v súvislosti s prípravou dokumentu „Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK“.

B. schvaľuje

zámer prípravy dokumentu „Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK“.

Dôvodová správa

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len „BSK“) schválilo dňa 03.10.2014 uznesením č. 60/2014 doplnenie Akčného plánu Úradu BSK pre implementáciu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014-2020 (ďalej len Akčný plán BSK) o projekt č. 66 s názvom „Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK“ (ďalej len „Stratégia“). Zaradenie projektu č.66 vniklo z poslanckej iniciatívy a predloženia ich návrhov v oblasti zvyšovania energetickej efektivity, ktoré vyústili do potreby vypracovania uceleného strategického dokumentu.

Projekt č.66 Akčného plánu BSK zahŕňa v bode A povinnosť predložiť do zastupiteľstva BSK „Informatívny materiál o možnostiach znižovania energetickej náročnosti“ v termíne do decembra 2014.

Úlohou tohto informatívneho materiálu je poskytnúť prehľad o doteraz vykonaných krokoch Úradu BSK v problematike zvyšovania energetickej efektivity od roku 2010 doteraz a o pripravovaných aktivitách, ktoré budú mať dosah na energetickú efektívitu v najbližšom období a budú využité ako východiská pri spracovaní Stratégie.

ŠIRŠIE SÚVISLOSTI

Znižovanie spotreby energie a odstránenie plytvania energiou nadobúdajú pre EÚ čoraz väčší význam. Úrad BSK chce prostredníctvom informačných ale aj praktických krokov naštartovať dlhodobý a udržateľný energetický rozvoj v regióne s cieľom znížiť energetickú náročnosť a dosiahnuť energetické úspory v kraji. Tieto záväzky vyplývajú BSK aj z celospoločenskej európskej iniciatívy, ku ktorej pristúpil v rámci Dohovoru primátorov a starostov uznesením č.58/2013 zo dňa 20.9.2013. Cieľom je zlepšiť kvalitu života obyvateľov princípom „3x20“ do roku 2020, čo znamená zníženie emisií CO₂ o 20 percent, zvýšenie energetickej efektívnosti o 20 percent a využitie obnoviteľných zdrojov energie o 20 percent. Záväzky o energetickej hospodárnosti budov vyplývajú orgánom verejnej správy aj zo zákona č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Okrem iných povinností akou je energetická certifikácia budov orgánov verejnej správy, zákon ustanovuje vlastníkom postupy a opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti s cieľom optimalizovať vnútorné prostredie v budovách a znížiť emisie oxidu uhličitého z prevádzky. Z Národného programu reforiem Slovenskej republiky 2014 vyplýva aj záväzok na zvyšovanie podielu OZE na hrubej konečnej spotrebe, pričom na rok 2020 bol stanovený cieľ dosiahnuť podiel 14% OZE na hrubej konečnej spotrebe.

BSK ako zriaďovateľ zariadení v oblasti sociálnej starostlivosti, školských zariadení, kultúrnych ustanovizní a zdravotníckych zariadení pristupuje zodpovedne k riešeniu problematiky znižovania energetickej náročnosti a zvyšovania energetickej efektívnosti a znižovania environmentálneho zaťaženia životného prostredia. Aj z toho dôvodu chce využiť ponúkajúce sa možnosti a vyhľadáva nové zdroje vedúce k postupnému zlepšovaniu situácie a napĺňaniu cieľov stanovených na regionálnej strategickú úroveň v dokumente Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) BSK – v rámci strategického cieľov: „Znižovanie energetickej náročnosti“ -

OP 4. – „Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch“,

4.2. Podpora energetickej efektívnosti vo verejných infraštruktúrach a podnikoch;

4.4. Podpora nízkouhlíkových stratégií a akčných plánov týkajúcich sa udržateľných energií pre všetky typy území

„Zlepšenie kvality životného prostredia“ -

OP6. - „Ochrana ŽP a presadzovanie udržateľného využívania zdrojov“,

6.5. „Podpora industriálneho prechodu smerom k hospodárstvu orientovanému na racionálne využívanie zdrojov“.

Priority PHSR sa kraj snaží naplňovať prostredníctvom Akčného plánu Úradu BSK pre implementáciu PHSR na roky 2014 -2020, ktorý bol schválený Zastupiteľstvom BSK dňa 21.02.2014 uznesením č.10/2014. Akčný plán obsahuje 66 priorít, z ktorých sa téma energetiky týka projektov: 1,3,16,17,22,30-34,37,41 a 52 a ich úspešná realizácia bude mať výrazný vplyv na zlepšenie energetickej efektivity na budovách vo vlastníctve BSK.

STRUČNÝ PREHĽAD VYKONANÝCH KROKOV OD ROKU 2010

1. Za Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov

BSK aktívne komunikuje prostredníctvom zástupcov svojho Odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov a zástupcov kancelárie BSK v Bruseli so zástupcami z Generálneho riaditeľstva pre energetiku Európskej komisie (DG Energy), s mestami a obcami v kraji, ako aj s odbornými organizáciami, ktoré sú hlavnými aktérmi v oblasti znižovania energetickej náročnosti, či využitia obnoviteľných zdrojov energie v SR. Predkladáme najvýznamnejšie kroky podniknuté v r.2010 - 2014:

1.1. Dlhodobá spolupráca s DG Energy v Bruseli, od roku 2010

Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov BSK dlhodobo spolupracuje so zástupcami z DG Energy a získava pravidelné informácie o energetických témach riešených v Európskej komisii (ďalej len EK). Zisťovanie informácií ako prefinancovať energetické projekty bolo dôvodom návštevy župných poslancov priamo v Bruseli v r. 2014 - Tatiana Mikušová, Richard Červienka, István Pomichal, Peter Ágoston, Jana Cigániková a Ildikó Virágová sa stretli s Romanom Doubravom z DG Energy, ktorý o.i. zdôraznil, že dôležitá je pripravenosť komplexných projektov viacerých subjektov verejného a súkromného sektora, ich efektívnosť a finančná návratnosť ale je najmä potreba spracovania koncepčného materiálu, ktorý by určil postupnosť jednotlivých krokov a dostupné finančné možnosti. Na príprave investičných projektoch sa môže finančne podieľať aj Európska únia cez svoje finančné inštitúcie alebo cez komunitárny program Horizont 2020.

Na základe poslaneckej iniciatívy a ich predloženia návrhov v oblasti zvyšovania energetickej efektivity bola zaradená do poslaneckých priorít požiadavka vypracovania stratégie, ktorá by pomohla úradu BSK zefektívniť svoje bežné výdavky na energie v budovách kraja.

1.2. Pristúpenie BSK k Európskej iniciatíve „Dohovor primátorov a starostov“, december 2013

Zastupiteľstvo BSK uznesením č. 58/2013 zo dňa 20.09.2013 schválilo iniciatívu BSK pridal k iniciatíve „Dohovor primátorov a starostov“ (ďalej len „Dohovor“) čím sa stal územným koordinátorom na základe dohody o partnerstve s EK – DG Energy. Dohovor primátorov a starostov je hlavné európske hnutie združujúce mestá a regióny, ktoré sa dobrovoľne zaviazali zvýšiť na svojom území energetickú účinnosť a využitie obnoviteľných zdrojov energie. Združuje tie mestá a regióny, ktoré sa dobrovoľne zaviazali zvýšiť na svojom území energetickú účinnosť a využitie obnoviteľných zdrojov energie. Ako územný koordinátor Dohovoru BSK organizuje každoročne „Energetické dni“ (Energy Days) s cieľom propagovať ciele signatárov, hľadať cesty k naplneniu záväzkov a informovať o krokoch v strategickej implementácii Dohovoru, ktoré navrhne EK. Vznik iniciatívy začal decembri roku 2008, po prijatí klimaticko-energetického balíčka, prijala EK rozhodnutie priamo zapojiť miestnych a regionálnych činiteľov do plnenia cieľov EÚ v oblasti zlepšenia kvality života svojich obyvateľov prispením k cieľom „3x20“ v oblasti energetiky a ochrany klímy Európskej únie. Prostredníctvom opatrení smerujúcich k zvýšeniu energetickej účinnosti a investícií do

obnoviteľných zdrojov energie sa signatári Dohovoru zaväzujú znížiť emisie CO₂ na svojom území o minimálne 20% do roku 2020. V súčasnosti k Dohovoru pristúpilo 5160 miest a obcí reprezentujúcich viac ako 172 miliónov obyvateľov. Napĺňanie cieľov Dohovoru zo strany signatárov je podporované sieťou viac ako 240 koordinátorov, podporovateľov a asociovaných partnerov. Dohovor primátorov a starostov nie je samostatnou iniciatívou - úzko spolupracuje so širokou škálou projektov, politik a iniciatív európskych inštitúcií, verejnej správy, národných a medzinárodných sietí (DG ENERGY, DG REGIO, Intelligent Energy Europe, ManagEnergy, EU Climate Action a mnohé ďalšie).

1.3. Organizácia prvého semináru „Energy Day 2014 - Inteligentné energetické riešenia pre mestá a obce“ na pôde BSK, jún 2014

BSK bol organizátorom podujatia v rámci celoeurópskej akcie „Energetické dni“ s cieľom prezentovať aktuálne možnosti pre mestá a obce v oblasti verejného osvetlenia a predstaviť najatraktívnejšie energeticky efektívne riešenia a ich možnosti financovania. Informačné podujatie sa aj v budúcnosti bude organizovať v ročných intervaloch, sledujúc celoeurópsku iniciatívu.

1.4. Možnosti využitia EPC metódy na nehnuteľnostiach v BSK, 2013 -2014

V priebehu rokov 2013-2014 bol BSK oslovený 2 firmami, ktoré ponúkali riešenia energetických úspor v budovách BSK formou EPC (z angličtiny Energy Performance Contracting, nemecky Energiespar Contracting). Ide o komplexné riešenie pre energetickú a prevádzkovú efektívnosť budov s garantovaným výsledkom, pričom vstupnú investíciu preberá na seba investor (energetická firma) a BSK ako zriaďovateľ/majiteľ kontinuálne platí rovnaké platby za energie počas dohodnutej dĺžky návratnosti investície voči investorovi a až po splatení investície sa znížia náklady BSK na energie.

Od roku 2013 sa následne uskutočnila séria stretnutí so spoločnosťami, ktoré služby EPC ponúkajú - GREENTECHNOLOGIES a SIEMENS s cieľom preskúmania možnosti využitia systému optimalizácie prevádzkových nákladov na objekty DSS a škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Spoločnostiam boli odovzdané zoznamy vytypovaných objektov škôl a DSS, ako aj niektoré konkrétne údaje o energetickej spotrebe, ktoré si vyžiadali (náklady na teplo, ohrev vody, elektriku a i.). Spoločnosť Siemens vykonala prieskum údajov poskytnutých o školách a DSS a zhodnotila, že vidí potenciál v realizovaní projektu jedine v objekte DSS Rosa, Dúbravska cesta, Bratislava.

Po stretnutiach so spoločnosťou GREENTECHNOLOGIES sa došlo na určité prekážky najmä o právnu stránku EPC systému voči finančným záväzkom vyplývajúcich z cudzej investície na našom majetku. Ďalšou prekážkou je problematika verejného dlhu a záväzkov vyplývajúcich z EPC projektov, ktoré nie sú zahrnuté do zákonom stanovených limitov na zadlžovanie v zmysle zákona č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územných samosprávnych celkov.

Vzhľadom na skutočnosť, že metóda EPC sa stáva často využívaným nástrojom na financovanie energetických projektov verejného sektora na Slovensku, ale obsahuje určité prekážky, úlohou pripravovanej Stratégie bude vykonať aj hĺbkovú právnu a ekonomickú analýzu tejto metódy a zhodnotenie jej využitia v podmienkach BSK.

1.5. Možnosti Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020 (IROP)

Počas prípravy nového programového obdobia kohéznej politiky EÚ na roky 2014-2020 sa vďaka niekoľkoročnému lobingu zo strany BSK, cez svoje zastúpenie v Bruseli a za spolupráci s inými rozvinutými regiónmi EÚ, podarilo presadiť v nariadení EK možnosť financovania základnej infraštruktúry (školsťvo, sociálna oblasť, zdravotníctvo, doprava) v rozvinutých regiónoch, medzi ktoré patrí aj BSK. Pre náš kraj, v rámci IROP 2014-2020, budú možné investície na podporu znižovania energetickej náročnosti ako jedny z oprávnených aktivít pri modernizácii centier odborného vzdelávania a prípravy (COVP) ako aj pri transformácii veľkokapacitných domovov sociálnych služieb (DSS) na malokapacitné zariadenia (rodinného typu). V súčasnosti Odbor SÚRaRP v spolupráci s Odborom investičných činností, Odborom školstva, mládeže a športu a Odborom sociálnych vecí

finalizuje niekoľko projektových zámerov v súlade s Akčným plánom BSK (projekt č. 4, 5, 30, 31, 32, 33), ktoré v rámci svojich aktivít zahŕňajú aj investície na znižovanie energetickej náročnosti budov v majetku BSK. V strednodobom horizonte plánuje BSK využiť finančné prostriedky IROP 2014-2020 na podporu 8 COVP (cca 18 mil. eur) a minimálne 2 DSS (cca 6 mil. eur) v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK.

1.6. Stretnutie so zástupcami iniciatívy Repowermap, SK REA, Jún 2014

Stretnutie so Slovenskou organizáciou pre obnoviteľné zdroje energie na prezentáciu iniciatívy na podporu obnoviteľných zdrojov a zvyšovanie energetickej efektívnosti REPOWERMAP sa uskutočnilo v júni 2014 na Odbore SÚRaRP. Hlavným prostriedkom na šírenie iniciatívy je interaktívna online eko-mapa zobrazujúca komplexné informácie: inštalácie využívajúce OZE, energeticky efektívne budovy, inštaláčny/plánovacie spoločnosti, poradenské centrá, podujatia a i. Aplikácia je prehľadnou databázou pre obnoviteľné zdroje a energetickú efektívnosť, s pomocou ktorej si vie každý, kto chce prejsť na zelenú energiu a/alebo znížiť spotrebu energie, nájsť vo svojom okolí čo najviac súvisiacich informácií, referencie, kontakty na výrobcov, príklady z praxe.

Pre BSK je možnosť zapojenia sa do iniciatívy formou zdieľania internetového mapového nástroja repowermap.org prostredníctvom webových stránok kraja, GIS portálu BSK, prípadne sa priamo pridať na energetickú EKO mapu a uviesť príklady energeticky efektívnych budov, prípadne inštalácie OZE, ktoré sú vo vlastníctve kraja. Možnosť zapojenia sa do iniciatívy odporúčame využiť.

1.7. Uloženie záväzku vypracovania dokumentu „Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK“

Rozšírením Akčného plánu Úradu BSK o prioritu č. 66 bolo Odboru SÚRaRP uložená úloha vypracovať v roku 2015 dokument „Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK“.

Stratégia bude predstavovať ucelený strednodobý strategický dokument na r.2015-2020, bude spracovaná do 30.4.2015 a predložená na rokovanie Zastupiteľstva BSK do 30.6.2015. Dokument zadefinuje aktivity úradu Bratislavského samosprávneho kraja zamerané na zefektívnenie prevádzkových nákladov, znižovanie nákladov na energiu a znižovanie emisií CO² vo svojich budovách. Spracováva sa aj v nadväznosti na prístup kraja k celoeurópskej iniciatíve Dohovoru primátorov a starostov.

Stratégia bude zahŕňať prehľad nehnuteľností vo vlastníctve BSK a ich posúdenie z pohľadu perspektívy ekonomického užívania objektov, identifikáciou nákladovo efektívnych prístupov k obnove a modernizácii týkajúcej sa typu budovy s vyjadrením politiky a opatrení na podporu nákladovo efektívnej obnovy budov vrátane postupnej modernizácie budov. Súčasťou dokumentu bude evidenciou podložený odhad očakávaných úspor energie a ďalších prínosov z tejto obnovy budov do roku 2020 s cieľom postupného znižovania prevádzkových energetických nákladov a usmerňovania investičných rozhodnutí kraja pri spravovaní svojho majetku. Rozsah zadania v rámci prípravného procesu verejného obstarávania na dokument Stratégia je uvedený v prílohe č.1.

2. Za Odbor investičných činností, správy majetku a VO

2.1 Prehľad vykonaných investícií na majetku BSK v rokoch 2010 – 2014 s dosahom na energetickú efektívnosť

V rokoch 2010 – 2014 boli na 45 objektoch BSK vykonané rôzne stavebno-technické úpravy v celkovej investícii 5,5 mil. €, ktoré boli zamerané na zvyšovanie energetickej efektivity budov a modernizáciu technológie vykurovacích systémov. Realizované boli aktivity v troch oblastiach:

- Výmeny okien
- Zateplenie obvodového plášťa
- Opravy a rekonštrukcie vykurovacích systémov

2.2 Využitie finančného mechanizmu MunSEFF

„Municipal Finance Facility – Energy Efficiency“ (MunSEFF) je úverová linka Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) na podporu rozvoja energetickej efektívnosti municipalít na Slovensku. Pre projekty spĺňajúce kritéria je možné dostať finančnú podporu vo forme výhodnej pôžičky od miestnych komerčných bánk, grantu a technickej asistencie nevyhnutnej k úspešnej realizácii projektu. Municipality môžu investovať do obnovy svojho portfólia nehnuteľností za účelom zníženia jeho energetickej náročnosti. BSK zvažuje využitie tohto mechanizmu prostredníctvom úveru v predpokladanej výške 5 mil. €, za ktorý by boli vykonané stavebno-technické úpravy desiatich objektov, ako napr.: výmena okien, zateplenie budov, vyregulovanie vykurovacieho systému. V súčasnosti prebieha výber a schvaľovanie objektov.

Aj nezávisle od programu MunSEFF bude BSK pokračovať v investíciách do svojho majetku, ktoré budú viesť k zníženiu energetickej náročnosti aj na objektoch, ktoré neboli vhodné na zaradenie do zoznamu pre investície v rámci MunSEFF.

ZÁVER

Zvyšovať energetickú efektívnosť má v celom kontexte inteligentnej energetiky význam iba vtedy, ak jej konečným dôsledkom nie je rast spotreby energie. Riadené znižovanie spotreby energie je trvalou prioritou v rámci inteligentnej energetiky BSK. Akýmkoľvek investíciám (napr. do budovania infraštruktúry na využívanie obnoviteľných zdrojov) musí predchádzať premyslený plán dlhodobého znižovania konečnej spotreby energie. Investície do moderných technológií na optimalizáciu vykurovacích systémov si vyžadujú aj stavebnotechnicky optimalizované objekty, efektívnu reguláciu rozvodov a v neposlednom rade optimálne funkčné využitie jednotlivých objektov. Keďže náklady za spotrebovanú energiu rastú a tvoria čoraz významnejšiu časť prevádzkových výdavkov na majetku, je potrebné usilovať sa zvyšovať efekt z využívania energie. Ale cieľom tejto snahy musí byť zníženie celkovej spotreby, nie vytváranie podmienok na jej rast niekde inde.

Aj z tohto dôvodu bude pripravovaný dokument „Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK“ koncepcne navrhovať najmä optimalizáciu využívania hmotného majetku vo vlastníctve BSK jeho možnosti energetických úspor a ponúkne najvhodnejšie finančné nástroje na modernizáciu a zavedenie nových technológií, či už s využitím OZE alebo s odporúčaním kombinácie účinných stavebnotechnických úprav.

Aktivity uvedené v tomto informačnom dokumente sú len čiastkovými výstupmi aktivít BSK v rámci oblasti energetiky za roky 2010 - 2014. Na naplnenie cieľov trvalo udržateľného rozvoja v oblasti energetických úspor do roku 2020 bude dávať návod najmä Akčný plán jednotlivých aktivít, ktoré vyplynú z dokumentu Stratégie a ich úspešná implementácia bude predpokladom na dosiahnutie významných energetických úspor v kraji v dlhodobom horizonte.

Príloha č.1:

Rozsah zadania dokumentu „*Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK*“